

A Boh videl ich skutky, že sa odvrátili od svojej zlej cesty, a tak sa Boh zľutoval nad tým zlým, o ktorom hovoril,

že im ho učiní, a neučinil.

Jonáš 3:10

V predchádzajúcich kapitolách Knihy Jonáš sme čítali, ako Boh vo svojej milosti a milosrdenstve prozreteľným spôsobom prehovoril k veľkej rybe, čo spôsobilo, že Jonáš bol navrátený na suchú zem. Nech už to bolo kdekoľvek, objavil sa naspäť na tom mieste, kde pôvodne začal. Neurobil žiadny pokrok v čase, v ktorom rebeloval proti Bohu.

Prosím čitateľa, aby si z Knihy Jonáš z tretej kapitoly prečítal verš 10 a potom aj celú štvrtú kapitolu.

Úvod

Z predchádzajúceho štúdia tejto knihy sme odvodili nasledovné ponaučenie: „Z Božieho milosrdenstva prišlo Božie slovo druhýkrát k Jonášovi“. Posolstvo pre Ninivčanov o zničení Ninive predstavovalo náznak celej jeho služby. Usúdili sme, že musel kázať viac, než len prosté ohlásenie zničení Ninive. Určite kázal o Božom charaktere a atribútoch preto, že piaty verš tretej kapitoly hovorí, že Ninivčania uverili v Boha a odpovedali pokáním, ktoré je doprevádzané pravou vierou v živého Boha. V tomto článku sa budeme venovať Jonášovi ako mužovi, ktorý je sklúčený v čase, keď na Ninive prišlo veľké požehnanie.

Keď Boh prvýkrát poveril Jonáša ísť do Ninive a kázať, Jonáš už v tom čase bol prorokom, ktorý bol požehnaným a známym Bohu. 2. Kráľovská 14:23 a nasledovné verše dokladajú, že to, čo Jonáš prorokoval, sa skutočne aj stalo. Jonáš obstál v skúške pre prorokov tak, ako je skúška predložená v 5. Mojžišovej 18:18-22. Pravého proroka môžeme rozpoznať podľa toho, či to, čo prorokoval, sa stane alebo nestane. Jonáš bol pravým Božím mužom, ale teraz, keď prišlo požehnanie, padol do depresie. Padol do zármutku vtedy, keď sa mal radovať. Mal sa radovať zo skutočnosti, že Boh mu priamo ukázal, že bol hodnotným a užitočným nástrojom. Neostalo pochýb o Jonášovej užitočnosti preto, lebo Boh si poctil jeho službu. Boh demonštroval hodnoty Jonáša tým, že ho zachoval v tej obzvlášť krajnej situácii v hĺbke mora. Obnovil jeho povolanie a druhýkrát ho poslal do Ninive.

Jonáš svojimi postojmi dokazuje, že bol obyčajným človekom. Tak, ako to apoštol Pavol hovorí v 2. Korintským 4:7 *„No, ten poklad máme v hlinených nádobách, aby zvrchovanosť moci bola Božia a nie z nás“*. Dokonca aj ten najctenejší a najrešpektovanejší kazateľ nie je ničím iným, len hlinenou nádobou. Mnohí veľmi ľahko môžu popraskať, zrútiť sa a podľahnúť poškodeniu. Všetko toto vidíme v prípade Jonáša, ale Boh ho neopustil.

Príčina Jonášovej depresie, sklúčenosti

Ako Židovi sa mu nepáčilo, že by pohanovia mali mať podiel na výsadách, ktoré mali Židia. Na tomto mieste Boží záujem o pohanov bol raným náznakom, že posolstvo evanjelia patrí všetkým národom. Predtým, než odišiel do neba, tak Pán Ježiš dal príkaz: „*Chodte ku všetkým národom a kážte evanjelium!*“

“Jonáš bol určite extrémista, stratil rovnováhu vo svojej teológii. Vedel, že Boh dokáže dosiahnuť svoje ciele bez ľudskej pomoci. Jonáš toto vedel ešte vtedy, keď bol pôvodne doma, u seba. Vo verši dva tejto štvrtej kapitoly, keď sa modlil k Bohu, hovorí „Lebo som vedel, keď som bol vtedy ešte vo svojej zemi, vedel som o твоjich vlastnostiach milosti a milosrdenstva, že si pomalý do hnevu a veľký, čo do ľútosti, a že ľutuješ zlého, meníš svoj spôsob konania u tých, ktorí činia pokánie.“ Pritom ide o to, že Boh nie je človek, aby ľutoval (pozri o tom 4. Mojžišovu), ale hriešnici sú tí, ktorí ľutujú a činia pokánie. Teda, keď hovoríme o Bohu, že ľutuje, myslí sa tým to, že Boh mení svoj spôsob konania, keď vidí, že hriešnici ľutujú svoje činy a robia pokánie. Ak sa hriešnici obrátia vo viere a v pokání, tak na základe Kristovej práce mení svoj spôsob konania s tými, ktorí si inak zasluhujú jeho hnev.

Jonáš poznal Božie vlastnosti, ako sme písali, ešte vtedy, kým žil vo svojej domovine. Zdá sa, že on veril aj tomu, že Boh dokáže dosiahnuť svoj cieľ aj bez toho, že by Jonáš išiel do Ninive. Veril tiež, že Boh bude milostivý k pohanom bez ohľadu na to, či ich kazateľ osloví, alebo nie. Nebolo to len chybné chápanie Božích vlastností, ale tak isto chybné chápanie Božieho charakteru a Božej vôle. Božia vôľa sa nemenila a nemení od čias pred stvorením. Boh má od začiatku plán, úmysel, zachrániť svoj ľud z ich hriechov. Pripomeňme si, že vtedy, keď Mária bola tehotná a mala porodiť Ježiša, tak anjel povedal Jozefovi, že Ježiš určite zachráni Boží ľud z ich hriechov (Matúš 1:21). Jonáš bol pomýlený v svojom zmýšľaní, ale Boh sa nemení.

Hovorili sme o príčine Jonášovej sklúčenosti. Všimnime si, aká veľká bola jeho sklúčenosť. Vo verši 3 hovorí: „*A tak teraz, ó, Hospodine, vezmi, prosím, odo mňa moju dušu, lebo mi je lepšie zomrieť ako žiť.*“ Možno si teraz pomyslíte: To je veľmi čudné, podivné, aby Boží služobník, ktorého si Boh uctil, takto rozmýšľal. Ale v tomto Jonáš nie je osamote.

V 1. Kráľovskej 19:4 čítame, ako Eliáš prosil Boha, aby mu dal zomrieť. Eliáš bol v depresii. Zažil veľké požehnanie na vrchu Karmel. Potom ho prestrašila tá zlá žena, Jezábel, a tak uteká, aby si zachránil život. Teraz všetko, na čo dokáže myslieť, je: „dovoľ mi zomrieť.“ Aj Mojžiš si želal zomrieť. Kto boli títo všetci? Služobníci, ktorých si Hospodin poctil. Existujú takí, ktorí nám hovoria, že veriaci nikdy nesmú byť sklúčení. Takéto niečo povedať nie je veľmi biblická vec. Máme veľa slabostí, sme rozmanité osobnosti. Niektorí máme náklonnosť k depresii a kvôli našim slabostiam sa môžeme dostať pod sklúčenosť, ale potrebujeme sa obrátiť k tomu, kto je našou slávou a pozdvihnúť svoju hlavu k nebu. Liekom na našu depresiu je rozpamätať sa, že Boh je zvrchovaný. Má úplnú vládu nad každou oblasťou našej bytosti a to, čo sa zdá, že je v rozpore s našimi záujmami, patrí práve medzi tie veci, o ktorých sa píše, že „milujúcim Boha všetky veci spolu pôsobia na naše dobré.“ Dávid, žalmista, povedal: „*Prečo si smutná, moja duša, a prečo sa nepokojíš vo mne? Čakaj na Boha lebo ho ešte budem chváliť, rôzne spasenie jeho tvári*“ (Žalm 42:6). Príčina Jonášovej depresie bola tá, že mal nesprávny pohľad na Boha.

V ďalšom preskúmame, ako Boh odpovedá na Jonášovu pretrvávajúcu sklúčenosť. Boh kladie Jonášovi otázku: „*Či je to dobré, že si sa rozpálil hnevom?*“ (verš 4). Jonáš vyšiel z mesta, sadol si na mieste od východu mesta, spravil si tam búdu a sadol si do nej, do tône, dokiaľ by neuvidel, čo bude s mestom (verš 5). Jonáš už kázal Ninivčanom. Oznamoval im, že príde skaza, ktorá ich zničí. To sa nestalo, a tak je namrzený, lebo si myslel, že teraz zo seba urobil blázna. Čítame, že odišiel na mesta a urobil si búdu (dočasný prístrešok), sadol si do tieňa tejto búdy, čakal a pozoroval, čo sa stane s mestom.

Z Písma nie je úplne jasné, či odišiel z mesta do budy už počas tých štyridsiatich dní. Alebo sa už mohol domnievať, vo svetle toho, ako Ninivčania reagovali, že Boh už na nich nepríde so súdom, a teda on už by sa z mesta mal vypratať. Text ale hovorí, že išiel pozorovať, čo sa s mestom stane. Vo verši 6 čítame, že Hospodin pripravil kikájon (niečo ako rastlina tekvica alebo dyňa). Je to dvojročná rastlina, ktorá veľmi rýchlo dokáže vyrásť až do výšky stromu, ale vždy vyschne, keď je, aj keď ozaj minimálnym spôsobom, poranená. Jonáš sa nesmierne zaradoval tomuto prírodnému prístrešku. Mal veľkú, (pre)veľkú radosť, že tento príbytok vyrástol preňho, ale zároveň bol nesmierne znepokojený a nahnevaný, že Ninivčania na Božie volanie odpovedali pokáním. Môžeme si ho predstaviť ako je v tej okrajovej zóne mesta, sedí v tieni kikájonu, teší sa z neho a jeho tône. Vo verši 7 čítame, ako Boh pripravil červa, a keď prišlo ráno nasledujúceho dňa, tento červ poranil kikájon a rastlina vyschla. Nastrojený červ tak isto ako aj nastrojená ryba vykonali pre Boha prácu.

Keď vyschla táto rastlina, (tak) na Jonáša začalo páliť slnko: „*A stalo sa, keď vyšlo slnce, že Boh nastrojil východný vietor horúci, a slnce bilo na hlavu Jonášovu tak, že omdlieval a žiadal si zomrieť a povedal: Lepšie mi je zomrieť ako žiť*“ (verš 8). Tento východný vietor bol veľmi horúci, pálivý, ktorý veľmi sťažil Jonášovi podmienky. Jonáš je z toho zmorený a reaguje slovami: *Lepšie mi je zomrieť ako žiť.*“ Znova si žiada, aby zomrel.

V tomto k nemu Boh znova prehovoril: „*Či je to dobré, že si sa rozpálil hnevom pre ten kikájon?*“ (verš 9). Je to z časti zopakovanie otázky z verša 4: „*Či je to dobre?*“ Jonáš je tak zatvrdený, že hovorí: „*Dobré je, že som sa rozpálil hnevom, až na smrť.*“ Jonáš tu dokazuje, ako nereaguje na Božie milosrdenstvo a trvá na tom, že má právo sa hnevať aj po tom, čo Boh s ním už konal. Po druhý krát máme v Písme zapísané, že Boh veľmi požehnal jeho službu (verš 11).

Jonáš tu koná spôsobom, ako keby stratil vieru. Pýcha je veľmi ošemetná vec. Musíme si dávať pozor, aby pýcha nevstúpila do našich srdc a životov. Jonáš si možno myslel, že pred ľuďmi teraz vyzerá ako blázon preto, že Ninive nebolo zničené súdom. Boh vstúpil do situácie v Ninive a urobil práve to, čo si Jonáš myslel, že urobí: „*Ja som vedel, že ty si milosrdný, a tak d'alej.*“ Boh dokázal, že áno, je. Bol schopný zvíťaziť nad súdom milosťou, pretože sám Ježiš Kristus dal seba samého namiesto Božej cirkvi. Vo verši 10 a 11 Boh apeluje na Jonáša, kvôli jeho postoju a pripomína mu: „

Tak tebe je ľúto kikájonu, ktorý vyrástol bez toho, aby si sa ty s ním akokoľvek namáhal?
“

Pripomenul mu dočasný charakter kikájonu: vyrástol za jednu noc, pominul sa za jednu noc. Na chvíľu sa tu potrebujeme zastaviť a pozrieť sa na našu vlastnú situáciu.

Musíme si pripomenúť, že všetko, čo máme, čokoľvek sme na tejto Zemi dosiahli, nech sme v akomkoľvek vysokom postavení na tomto svete, všetko, čoho sa vo svete môžeme chytiť a čo môžeme vidieť, nie je na tom lepšie ako ten kikájon. Je to dočasný prístrešok. Keď kladieme svoju nádej, dôveru v čokoľvek iné ako v Boha, Boh dokáže poslať červa, aby odstránil kikájon. V tom pokračujúcom rozhovore sa Boh pýta Jonáša: „Ty ľutuješ kikájon... A ja by som nemal ľutovať Ninive, to veľké mesto, v ktorom je viac ako sto dvadsať tisíc ľudí...? Pripomína mu veľkosť populácie tohto mesta. Veľa vykladačov sa domnieva, že celková populácia mohla byť medzi 600 tisíc až 2 milióny ľudí. Na číslach nezáleží, lebo aj keby v tom meste boli len dvaja ľudia, bolo oveľa dôležitejšie pre Boha zmilovať sa nad dvoma ľuďmi, než nad kikájonom. Jonáš si prial, aby kikájon prežil, lenže spochybňoval Božie právo demonštrovať práve tie Božie vlastnosti, o ktorých sám Jonáš bol presvedčený a hovorí o nich vo 2. verši štvrtej kapitoly. Opakujem, že Jonáš veľmi dobre vedel, že Boh je milosrdný, ľútostivý, dlho zhovievajúci, veľký, čo do milosti, a predsa spochybnil Božie právo zvrchovane uplatniť tieto svoje vlastnosti.

Celý záznam Knihy Jonáš končí tak, ako začal. Na začiatku, v 1. kapitole sme čítali, že Boh hovoril k Jonášovi. Potom Boh ponechal Jonáša na samého seba a Jonáš odchádza od Boha. Keď sa pozrieme na koniec štvrtej kapitoly, zdá sa, že Boh aj teraz necháva Jonáša samého na seba, aby sa sám vysporiadal, popasoval s Božou zvrchovanosťou. Jonáš je zanechaný v stave, keď sa musí vysporiadať s posledným Božím slovom povedaným jemu. Boh prehovoril ako posledný v poradí. V tom je pre nás zaznamenaný dôležitý princíp: My sa nemôžeme hádať a ťahať sa so Všemohúcim. Abakuk 2:20 hovorí: „*Ale Hospodin je v chráme svojej svätosti. Mlč pred jeho tvárou, celá zem!*“

Boh uskutočnil to, čo si prial uskutočniť. Mne sa zdá, že Boh sa postaral o to, aby sa tento ctený prorok, táto nádoba z hlíny, podriadil Bohu tak, ako hovorí Izaiáš: „*Kto povie Bohu: Čo to robíš?*“ Preto nikdy nemôžeme prísť k Bohu a povedať mu: „Prečo mi toto robíš, práve toto?“ Boh má každé právo na to, aby s nami urobil tak, ako sa jemu páči. Z praktického hľadiska je vysoko nepravdepodobné, že konkrétne my sa raz ocitneme v žalúdku veľkej ryby. Sú však miesta ešte horšie ako vnútornosti ryby. Je to vtedy, keď nás Boh nechá odkázaných na samých seba.

Záver

To, o čom sme hovorili, aplikujme na našu súčasnú situáciu.

Po prvé. Všimnime si, že Jonáš bol tvrdohlavý typ človeka. Jeden úder, ktorý pôvodne dostal,

nestačil na to, aby si Jonáš správne postavil priority. Som si istý, že ak by sme my boli vo vnútri veľkej ryby na Jonášovom mieste, že by to malo na nás taký dramatický účinok, že by sme si to zapamätali na celý život. Ľudstvo je ale také prevrátené, že znova a znova zabúda, a tak Boh nás musí znova a znova karhať a karhať. Na Jonášovi aj naďalej, aj po tej skúsenosti, zostali ostré hrany a ostré hrany zostávajú aj na nás. Jeremiáš spomína jednu takú situáciu, keď vchádza do hrnčiarovho domu a tam vidí, ako hrnčiar na hrnčiarskom kruhu tvaruje nádoby tak, aby mohli byť užitočné. Aj ty a ja, ak skutočne patríme k Božiemu ľudu, aj s nami v jeho milosti a milosrdenstve zaobchádza takými zvláštnymi Božími prozreteľnými aktmi. Tvárni nás na svojom vlastnom hrnčiarskom kruhu. V tom našom, a to aj v tom najlepšom stave, sme veľmi neopracovaní. Príde však deň, kedy on predstaví tých, každého jednotlivo, ktorí sú v Kristovi - a aj spoločne, ako slávnú Cirkev.

Ak ty a ja sme Kristovi, potom sme klenoty, ktoré sa raz, jeden deň, ocitnú na Kristovej korune. Preto ak ty a ja sme v Kristovi, Písmo hovorí, že nikdy nezahynieme, že nás nikto nevytrhne z jeho ruky. Aj keď sa možno trochu potrmácame tak ako Jonáš, aj keď sa nám stane, že padneme a budeme sklúčení a bude nás kázať, ale nás neopustí. Naďalej sme jeho deti. Nič nemôže zlomiť, zničiť tento vzťah. Jonáš sa musel naučiť, nechať Boha byť Bohom. My sa musíme naučiť, nechať Boha byť Bohom. Nie je to poučenie, ktoré sa naučíme raz a navždy. Musíme sa ho učiť stále až do posledného dňa nášho života.

Po druhej. Boh nikdy neprestane prenasledovať mnohých tých, ktorých si zaumienil zachrániť. To je slávna pravda. Keď sa pozrieme okolo seba, na našich milovaných a priateľov, vidíme, že v tomto čase, v tejto chvíli môže byť tak, že niektorí z nich sú úplne neprístupní evanjeliu, mŕtvi v hriechu a v prestúpeniach. Budme si tým istí a potešme sa tým, že ak patria k tým, ktorých si Kristus zaumienil zachrániť ešte pred založením sveta, tak on uskutoční svoj Boží plán. Nenechá tých ľudí odpočinúť, až kým nenájdu pokoj v ňom.

Po tretie. Naučme sa nasledovné: Boh má zvláštne, prozreteľné úkony, ktorými ukazuje, aké márne sú dočasné veci. Všetky rozkoše, radosti a bohatstvo tohto sveta sú dočasné. Príde čas, že všetko to, čo očami vidíme, čoho sa rukami dotýkame, už toho viac nebude. Naše najlepšie majetky a všetko, čo môže byť v našom vlastníctve, Boh môže použiť na to, aby nás káznil. V prípade Jonáša použil na to rybu a rastlinu kikájon, červa a slnko, dal, aby naňho fúkal horúci vietor. Použil prírodné živly s cieľom na dobré a použil ich ako zbrane. Ešte dávno pred tým, v prípade Baláma, použil osla, aby k Balámovi prehovoril. Nič Bohu nezabráni, aby svoj ľud priviedol na miesto, kde sa mu budú poddávať. Možno dopustí stratu majetku, zdravia, postavenia, rodinnú bolesť. Nie preto, že by bol krutý. Je milý. V 5. Mojžišovej 8:16 vidíme Boží cieľ a jeho cieľom je urobiť nám dobré až úplne do konca.

Po štvrté. Ježiš neskôr odkazuje na Jonášovu službu v Ninive, na ten historický moment, keď oni uverili Bohu a podľa toho konali. Práve cez túto udalosť dopredu deklaruje svoje vzkriesenie. Farizejom hovorí, že povstane Ninive proti neveriacim preto, že oni sa kajali na Jonášovu kázeň a teraz medzi nimi je ten, ktorý je väčší ako Jonáš. Vzkriesenie bolo potvrdením Kristovho osobného diela. Tak isto aj potvrdenie, že Kráľ, Spasiteľ je na tróne a je pripravený pristúpiť k tomu, aby súdil každého človeka, ktorý kedy žil. Skutky 17:31 uvádzajú, ako Pavol hovorí Aténčanom, že Boh ustanovil deň, v ktorom bude v spravodlivosti súdiť svet, a to cez muža, ktorého na to ustanovil, cez svojho Syna, ktorého vzkriesil z mŕtvych. Preto mu naslúchajme, čiňme pokánie a verme. Každým dňom, hodinu za hodinou, sa pripravujeme stretnúť sa s naším Bohom. Preto sa podriadme jeho autorite v každej jednej veci.

Nakoniec veľmi stručná prehľadná rekapitulácia

Po prvé. Zvrchovaný Boh uskutočňuje svoje cesty. Je nutné ho rešpektovať, preto sa vzbúrenci musia prestať búriť. Neprijemné na tom je práve to, že tí vzbúrenci nie sú tam vonku. Ľudia Boží, ako bol Jonáš, sa môžu vzbúriť. Aj ty a aj ja máme stále v sebe také rebelantské impulzy, a preto sa musíme podriaďovať Božej mocnej ruke.

Po druhé. Boh použil ešte aj rybu na to, aby zabránil prekazeniu svojich plánov. Ten plán bol priviesť Ninive k pokániu. Jonáš síce dokázal utekať, ale nedokázal sa skryť. Môžeme utekať, ale skryť sa nedokážeme.

Po tretie. Boh použil súženie, aby skrotil Jonášovu vzburu. Tiež si budme vedomí, že môže hocičo použiť na to, aby nás priviedol k poddaniu sa.

Po štvrté. Použil rastlinu kíkajon, červa, vietor, slnko na to, aby dokázal, aké márne je to, čo je

prechodné, dočasné.

Po piate. Ježiš použil tento dávny biblický záznam na to, aby zobrazil evanjelium. Jonáš, ako jeho predobraz, zostúpil do hlbín zeme tým, že sa ocitol vo vnútornostiach veľkej ryby. Veľkou Božou mocou bol privedený naspäť na suchú zem. Kristus zomrel a bol uložený do hrobu. Rímskym 6 hovorí, že ak sme Kristovi, zomreli sme s Kristom, boli sme uložení do hrobu a potom, spolu s Kristom, sme boli vzkriesení z mŕtvych. Nezabudnime na to, že naplnenie udalostí v Kristovi je skutočné, také, aký je predobraz v Jonášovi. Verme tomu, aby bola naša duša navždy spasená.

Predtým ešte, ako ukončíme tento článok a celú knihu Jonáš, rád by som odporučil, aby ste si niekedy prečítali knihu proroka Náhuma. Sú to tri krátke kapitoly. Boh vzbudil Náhuma o 150 rokov neskôr. Vzbudil ho, aby išiel a prorokoval súd nad Ninive. Prečo sa to stalo? Lebo Ninivčania sa vrátili naspäť k svojim starým cestám. Boh sa znova rozpálil hnevom nad nimi. Boh kvôli svojej spravodlivosti opäť musel s nimi konať. V roku 612 pred Kristom cez Babylončanov Boží súd prišiel na toto mesto, ktoré za čias Jonáša činilo pokánie na jeho kázeň.

Boh nemôže prehliadnuť hriech. Pamätajme si: „Hospodin je dlho zhovievajúci a veľký čo do sily, ale nijakým činom neoprostí vinného viny. Hospodin, jeho cesta je vo víchrici a v búrke, a oblak je prachom jeho nôh.“ (Náhum 1:3).

Jonáš bol Boží muž, ktorý utekal pred svojím Bohom. Je odkázaný na milosrdenstvo svojho Boha. Dostáva posolstvo od Boha a padol do sklúčenosti vtedy, keď sa mal radovať.